

Septimiu Ioan Puț

Teoria dreptului

Ediția a II-a, revizuită și adăugită

CUPRINS

CAPITOLUL I. ȘTIINȚELE JURIDICE. TEORIA

DREPTULUI	1
<i>Secțiunea 1. Despre știință</i>	1
<i>Secțiunea a 2-a. Științele juridice</i>	1
<i>Secțiunea a 3-a. Teoria dreptului</i>	8
<i>Secțiunea a 4-a. Metodele cercetării științifice a dreptului</i>	12
§1. Metoda abstractizării și metoda determinării	14
§2. Metoda logică	15
§3. Metoda comparativă	16
§4. Metoda istorică	17
§5. Metoda sociologică	18
§6. Metode subsidiare	18

CAPITOLUL II. CLASIFICĂRILE JURIDICE

ALE DREPTULUI	20
<i>Secțiunea 1. Dreptul obiectiv</i>	22
<i>Secțiunea a 2-a. Dreptul pozitiv</i>	26
<i>Secțiunea a 3-a. Dreptul subiectiv</i>	27
<i>Secțiunea a 4-a. Obligația juridică</i>	28
<i>Secțiunea a 5-a. Legătura dintre dreptul obiectiv și dreptul subiectiv – esența Dreptului</i>	30
<i>Secțiunea a 6-a. Dreptul natural</i>	36
<i>Secțiunea a 7-a. Dreptul material</i>	43
<i>Secțiunea a 8-a. Dreptul procedural</i>	43
<i>Secțiunea a 9-a. Importanța distincției</i>	44
<i>Secțiunea a 10-a. Dreptul intern</i>	47
<i>Secțiunea a 11-a. Dreptul internațional</i>	47
<i>Secțiunea a 12-a. Dreptul public</i>	48
<i>Secțiunea a 13-a. Dreptul privat</i>	49

CAPITOLUL III. RAPORTUL DINTRE STAT ȘI DREPT

<i>Secțiunea 1. Despre stat</i>	51
<i>Secțiunea a 2-a. Legătura dintre stat și drept. Funcțiile statului și funcțiile dreptului</i>	56

CAPITOLUL IV. IZVOARELE REALE ALE DREPTULUI _____ 65*Secțiunea 1. Generalități _____ 65**Secțiunea a 2-a. Categoriile de izvoare reale sau materiale ale dreptului _____ 66*

§1. Cadrul natural de existență și evoluție istorică a comunității respective (factorul demografic, geografic, biologic) _____ 66

§2. Contextul istoric de evoluție și specificul etnic-național (eterogenitatea etnică, marile evenimente istorice ale unei comunități, războaie, anexiuni și divizări statale) _____ 67

§3. Cadrul sau factorul economic (ansamblul de relații și condiții ale vieții și activității materiale) _____ 68

§4. Particularitățile sistemului politic (factorul politic decantează, cristalizează și exprimă voința comunității statale ale acelei societăți) _____ 69

§5. Medicina ca izvor real al dreptului _____ 71

§6. Cadrul sau factorul cultural-spiritual și ideologic (cultura spirituală, religia, morala, mentalitățile) _____ 73

6.1. Religia _____ 73

6.2. Mentalitățile _____ 75

§7. Cadrul de valori ale culturii și civilizației _____ 76

§8. Sportul – izvor de energie normativă _____ 77

§9. Inteligența artificială _____ 81

§10. Concluzii _____ 83

CAPITOLUL V. IZVOARELE FORMALE ALE DREPTULUI _____ 85*Secțiunea 1. Actul normativ – principalul izvor formal al dreptului _____ 87*

§1. Constituția _____ 88

§2. Legea *stricto sensu* _____ 90

§3. Ordonanțele Guvernului _____ 91

§4. Decretul _____ 92

§5. Hotărârile Guvernului _____ 93

§6. Actele normative ale organelor administrative centrale și locale _____ 93

*Secțiunea a 2-a. Precedentul judiciar _____ 94**Secțiunea a 3-a. Jurisprudența _____ 99**Secțiunea a 4-a. Cutuma _____ 102**Secțiunea a 5-a. Doctrina _____ 103*

<i>Secțiunea a 6-a. Contractul normativ</i>	105
<i>Secțiunea a 7-a. Izvoare externe</i>	106
<i>Secțiunea a 8-a. Transplantul juridic</i>	108

CAPITOLUL VI. PRINCIPIILE DREPTULUI **110**

<i>Secțiunea 1. Noțiunea principiilor dreptului</i>	110
<i>Secțiunea a 2-a. Importanța principiilor dreptului</i>	112
<i>Secțiunea a 3-a. Clasificarea principiilor dreptului</i>	113

§1. După gradul de generalitate, distingem între principiile fundamentale, cele comune mai multor ramuri de drept și cele specifice unei ramuri de drept	114
1.1. Principiul supremației legii	115
1.2. Principiul răspunderii juridice	117
1.3. Principiul echității și justiției	118
1.4. Principiul garantării vieții, libertății, integrității și siguranței persoanei	119
1.5. Principiul prezumției de nevinovăție	123
1.6. Principiul dreptului la apărare	125
1.7. Principiul egalității părților în fața instanței	126
1.8. Principiul legalității incriminării și pedepsei	127
1.9. Principiul forței obligatorii a actului juridic	129
1.10. Principiile legale ale fiscalității	130
§2. După sursa principiilor și forma de consacrare, distingem între principiile supraleghislative, normative, doctrinare și cele cristalizate ca rezultat al experienței sociale	131
2.1. Principiile supraleghislative	131
2.2. Consacrarea expresă într-un text normativ	131
2.3. Principii doctrinare deduse prin interpretarea sistemului de reglementări juridice	131
2.4. Principii deciptate ca urmare a experienței juridice sau sociale	132
§3. După sfera de aplicabilitate sau sistemul de referință, distingem între principii de drept intern și principii de drept internațional	133
3.1. În planul dreptului intern al dreptului	133
3.2. În planul dreptului internațional	133

CAPITOLUL VII. SISTEMUL DREPTULUI	135
<i>Secțiunea 1. Despre sistem</i>	135
<i>Secțiunea a 2-a. Despre sistemul de drept</i>	137
<i>Secțiunea a 3-a. Componentele sistemului dreptului</i>	139
§1. Norma juridică	140
§2. Instituția juridică	141
§3. Ramura de drept	142
 CAPITOLUL VIII. TEORIA NORMEI JURIDICE	 145
<i>Secțiunea 1. Definiția normei juridice</i>	145
<i>Secțiunea a 2-a. Trăsăturile normei juridice</i>	147
§1. Norma juridică are un caracter general și impersonal	147
§2. Norma juridică este o prescripție care are un caracter tipic	149
§3. Norma juridică are un caracter volitiv	149
§4. Norma juridică poate reglementa apariția, modificarea sau stingerea unor raporturi sau efecte juridice	150
§5. Norma juridică se poate realiza doar trecând prin conștiința oamenilor	151
§6. Norma juridică are un caracter general obligatoriu	151
§7. Norma juridică are o aplicare imediată, directă, continuă, necondiționată, între momentul intrării ei în vigoare și cel al încetării acțiunii ei în timp	152
§8. Norma juridică reglementează raporturi de alteritate întrucât un raport juridic are întotdeauna cel puțin două subiecte de drept – persoane fizice și/sau persoane juridice	153
§9. Norma juridică are un caracter axiologic	153
<i>Secțiunea a 3-a. Structura normei juridice</i>	154
<i>Secțiunea a 4-a. Elementele normei juridice</i>	154
§1. Ipoteza	155
§2. Dispoziția	156
§3. Sancțiunea	160
<i>Secțiunea a 5-a. Clasificarea normei juridice</i>	169

CAPITOLUL IX. TEHNICA ELABORĂRII ACTELOR

NORMATIVE	175
<i>Secțiunea 1. Tehnica juridică și tehnica legislativă</i>	<i>175</i>
<i>Secțiunea a 2-a. Principiile legiferării</i>	<i>178</i>
§1. Principiul fundamentării științifice a activității de elaborare a normelor juridice	179
§2. Principiul asigurării unui echilibru între dinamica și statica dreptului	181
§3. Principiul corelării sistemului actelor normative	182
§4. Principiul accesibilității și al economiei de mijloace în elaborarea normativă	182
<i>Secțiunea a 3-a. Părțile constitutive ale actului normativ</i>	<i>184</i>
<i>Secțiunea a 4-a. Elementele de structură ale actului normativ</i>	<i>186</i>
§1. Articolul	186
§2. Gruparea articolelor	189
<i>Secțiunea a 5-a. Tehnica sistematizării actelor normative</i>	<i>189</i>
§1. Încorporarea	190
§2. Codificarea	190
<i>Secțiunea a 6-a. Limbaj și stil în elaborarea actelor normative</i>	<i>192</i>
§1. Despre stil în general	192
§2. Despre stilul juridic	192

CAPITOLUL X. ACȚIUNEA NORMEI JURIDICE ÎN TIMP, SPAȚIU ȘI ASUPRA PERSOANELOR

	195
<i>Secțiunea 1. Acțiunea normei juridice în timp</i>	<i>195</i>
§1. Principiile acțiunii normei juridice în timp	195
1.1. Norma juridică acționează atâta timp cât este în vigoare	196
1.2. Norma juridică se aplică numai pentru viitor	198
1.3. Principiul aplicării imediate a normei juridice	199
1.4. Principiile neretroactivității și non-ultraactivității normelor juridice	199
§2. Momentele relevante în privința acțiunii normei juridice în timp	205
2.1. Intrarea în vigoare	205
2.2. Perioada de timp în care norma juridică se aplică	209

2.3. Încetarea acțiunii normei juridice în timp	210
2.3.1. Abrogarea	211
2.3.2. Ajungerea la termen și încetarea situației care a generat adoptarea actului normativ	213
2.3.3. Căderea în desuetudine	213
2.3.4. Efectul deciziilor Curții Constituționale	213
<i>Secțiunea a 2-a. Acțiunea normei juridice în spațiu</i>	214
<i>Secțiunea a 3-a. Acțiunea normei juridice asupra persoanelor</i>	217

CAPITOLUL XI. REALIZAREA DREPTULUI 220

<i>Secțiunea 1. Realizarea dreptului. Modalități de „realizare” a dreptului</i>	220
<i>Secțiunea a 2-a. Forma și tipologia actelor de aplicare a dreptului</i>	222
§1. Realizarea dreptului prin respectarea normelor juridice	223
§2. Realizarea dreptului prin aplicarea normelor juridice de către organele statului	225
§3. Posibile deosebiri între actul normativ și actul de aplicare individuală	228
<i>Secțiunea a 3-a. Fazele de aplicare individuală a normelor juridice</i>	231

CAPITOLUL XII. INTERPRETAREA DREPTULUI 236

<i>Secțiunea 1. Noțiunea, rațiunea și utilitatea interpretării juridice</i>	236
<i>Secțiunea a 2-a. Formele interpretării juridice</i>	240
§1. Interpretarea oficială	240
1.1. Interpretare generală	241
1.2. Interpretare cazuală	242
§2. Interpretarea neoficială	243
<i>Secțiunea a 3-a. Metodele interpretării juridice</i>	244
§1. Metoda gramaticală	245
§2. Metoda teleologică	247
§3. Metoda sistematică	248
§4. Metoda istorică	249
§5. Metoda logică	250
<i>Secțiunea a 4-a. Rezultatul interpretării</i>	252

CAPITOLUL XIII. RAPORTUL JURIDIC	255
<i>Secțiunea 1. Noțiuni</i>	255
<i>Secțiunea a 2-a. Caracteristicile raporturilor juridice</i>	256
§1. Raportul juridic este un raport social	257
§2. Raportul juridic este un raport reglementat juridic	258
§3. Raportul juridic este un raport volițional	258
§4. Raportul juridic este un raport axiologic	259
§5. Raportul juridic este determinat și influențat istoric	259
§6. Raportul juridic are o structură tripartită	260
<i>Secțiunea a 3-a. Premisele raportului juridic</i>	260
§1. Norma juridică de reglementare a raportului juridic – condiția general-abstractă	261
§2. Faptele juridice – condiția special-concretă	262
2.1. Evenimentele	263
2.2. Acțiunile omenești	263
<i>Secțiunea a 4-a. Elementele raportului juridic</i>	266
§1. Subiectele raportului juridic	266
1.1. Persoana fizică	268
1.2. Subiectele colective	272
1.2.1. Statul	274
1.2.2. Autoritățile publice	275
1.2.3. Persoanele juridice comune	275
§2. Conținutul raportului juridic	278
2.1. După conținutul lor social, drepturile subiective sunt: politice, publice și civile	279
2.2. După statutul ființei umane, drepturile subiective sunt fundamentale, drepturi care decurg din apartenența ființei umane la viața socială și drepturi care derivă din voința individuală	279
2.3. După gradul de opozabilitate, drepturile subiective sunt absolute și relative	280
2.4. După interes și voință: nu există nicio prezumție apriorică asupra interesului ori voinței titularului; atât interesul, cât și voința sunt prezumate de legiuitor în favoarea titularului; interesul este prezumat, iar voința este lăsată la latitudinea titularului potențial	280

2.5. După criteriul patrimoniului, distingem drepturi subiective patrimoniale și drepturi subiective nepatrimoniale _____	280
§3. Obiectul raportului juridic _____	282
CAPITOLUL XIV. RĂSPUNDEREA JURIDICĂ _____	283
<i>Secțiunea 1. Noțiunea de răspundere juridică _____</i>	<i>283</i>
<i>Secțiunea a 2-a. Caracteristicile răspunderii juridice _____</i>	<i>284</i>
§1. Răspunderea juridică este legală _____	285
§2. Răspunderea juridică este instituționalizată _____	286
§3. Răspunderea juridică este general-obligatorie _____	286
§4. Consecințele răspunderii juridice sunt extrem de grave _____	287
<i>Secțiunea a 3-a. Principiile răspunderii juridice _____</i>	<i>288</i>
§1. Principiul răspunderii pentru fapta săvârșită cu vinovăție _____	288
§2. Principiul răspunderii personale _____	289
§3. Principiul justeței sancțiunii _____	291
§4. Principiul celerității tragerii la răspundere _____	292
<i>Secțiunea a 4-a. Modalitățile săvârșirii faptei ilicite _____</i>	<i>293</i>
<i>Secțiunea a 5-a. Elementele și condițiile răspunderii juridice _____</i>	<i>295</i>
§1. Existența conduitei ilicite _____	295
1.1. Infracțiunea _____	296
1.2. Contravenția _____	297
1.3. Delictul civil _____	298
1.4. Abaterea disciplinară _____	299
§2. Existența unei persoane vinovate sau responsabile _____	300
§3. Existența rezultatului dăunător sau a prejudiciului _____	308
§4. Existența legăturii de cauzalitate dintre fapta ilicită și rezultatul dăunător sau prejudiciu _____	309
§5. Cauze exoneratoare de răspundere juridică _____	311
<i>Secțiunea a 6-a. Formele conduitei ilicite și corespondența lor în formele răspunderii juridice _____</i>	<i>312</i>
§1. Răspunderea penală _____	312
§2. Răspunderea civilă _____	313
§3. Răspunderea contravențională _____	314
§4. Răspunderea disciplinară _____	315

**CAPITOLUL XV. PRINCIPIILE ORGANIZĂRII JUDECĂTOREȘTI.
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A ROMÂNIEI.****SISTEMUL JUDICIAR ROMÂNESC _____ 316***Secțiunea 1. Principiile organizării judecătorești _____ 316**Secțiunea a 2-a. Curtea Constituțională a României _____ 321**Secțiunea a 3-a. Sistemul judiciar _____ 325*

§1. Instanțele judecătorești _____ 325

1.1. Înalta Curte de Casație și Justiție _____ 326

1.2. Curțile de Apel _____ 328

1.3. Tribunalele _____ 330

1.4. Judecătoriile _____ 330

1.5. Instanțele militare _____ 331

1.6. Ministerul Public _____ 331

1.7. Consiliul Superior al Magistraturii (C.S.M.) _____ 332

BIBLIOGRAFIE _____ 335